СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 73. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 30. марта, 1926.

VOL. XXXIV. No. 73. Jersey City, N. J. Tuesday, March 30. 1926. THREE CENTS

СТРАЙКАРІ ЗБИРАЮТЬСЯ АРЕШТУВАТИ ПОЛІЦІЮ

ПАСЕЙК, Ню Джерзі, 27. марта. — Союз Американських Горожанських Вольностий та страйковий комітет постановили робити заходи, щоби поставити на суд начальника місцевої поліції Зобера та 12 других поліційних урядників за те, що вони побивали учасників страйкової демонстрації. Наперед будуть позивати полісменів карно, а відтак пошкодовані люди будуть домагатися судовою дорогою грошевого відшкодовання.

З нинішним днем страйк почав десятий тиждень свого існовання. Організатори кажуть, що слідуючі два тижні будуть рішаючі для висліду страйку. Комітет каже, що страйкарі потребують допомоги.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ УРЯД ПОЧИНАЄ ПРОПАҐАНДУ ЗА ВИЗНАННЄМ.

ВАШИНҐТОН, 27. марта. — Цілий ряд визначних американських політиків дістав від Айві Лі, одного з ліпше відомих американських публіцистів, секретні листи, в котрих сей веде пропаґанду за признанням большевицького уряду в Москві американським урядом.

Хоча пропаґанда звязана з американськими нафтярами з ґрупи Ракефелера, мимо сього американські політики, які дістали такі листи, сейчас відповіли, що вони противляться такому визнанню Москви.

Ґазети звертають увагу на факт, що Лі є одним з найдорожчих публіцистів в Америці.

ЗНОВА НЕПОВОДЖЕННЄ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ.

НЮ ЙОРК, 27. марта. — У великій салі Мангетен Опера Гол велася нині публична дискусія над питаннем, чи американський уряд повинен визнати советський уряд у Москві. За признаннем виступав відомий економіст Скот Нірин́ґ, проти признання представник Ліґи Національної Забезпеки Обрайен. По скінченню дебати предсідатель хотів піддати питанне під голосованне присутних на салі учасників, але властитель салі на таке голосованне не дозволив.

АМЕРИКА ДОМАГАЄТЬСЯ АРЕШТОВАННЯ МЕКСИКАНСЬКИХ БАНДИТІВ.

ВАШИНҐТОН, 27. марта. — Американський уряд предложив мексиканському урядови домаганне арештовання й покарання в як найскоршім часі виновників нападів на американських інжинерів у Дуранґо.

Столичні ґазети подають, що непорозуміння межи Мексиком а Злученими Державами через землю й нафту до зірвання дипльоматичних відносин не доведуть.

ЛІКАР АРЕШТОВАНИЙ ЗА КРАДІЖ ЗПЕРЕД 45 ЛІТ.

АСБЕРІ ПАРК, Ню Джерзі, 28. марта. — Шериф сього повіту арештував нині д-ра Едвина Тернера Осбалдестона, 93-літного старця, за те, що він ще в 1891. році мав украсти коня й візок. Лікар каже, що його певно взяли хибно за другого чоловіка; ціле місто гуде від події та розділюється на дві партії.

КЛЕН І ЦЕРКВА.

ПЕТЕРСОН, Ню Джерзі, 28. марта. — На відбуваючійся тут конференції методиської епископальної церкви прийшло до поважних галабурд через питанне Ку-Клакс-Клена. Один з проповідників сеї церкви критикував Клена, кажучи, що Клен не повинен мати місця серед вірних сеї церкви. На се зараз виступив другий учасник зборів, до того ще й проповідник, та заявив, що він є визначним урядником Клена та що серед учасників збору є таких проповідників-Кленсменів що найменче півтора десятка. Се було основою до довгої горячої дебати, з якої однак не зроблено ніякого рішення.

РОЗБИШАКА ПРИЗНАЄТЬСЯ, ТА НЕ ДО ВСЬОГО.

НЮ ЙОРК, 28. марта. — Широко прославлений опришок та гершт бандитської шайки Ґвитмор почав нині складати перед прокураторією цікаві признання про розбої та вбийства своєї шайки. На основі згоди з ним прокураторія держить сі зізнання в тайні, але поліція вже арештувала кількоро людий на їх основі. Ґвитемор признається до вчинків, але не хоче признатися, де його шайка заховала добичу зі своїх розбоїв.

БОРОТЬБА ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

ВАШИНҐТОН, 28. марта. — Лишень в конґресі внесено резолюцію за зарядженнем загального народного голосовання в справі прогибіції, а вже „сухі" й „мокрі" збираються до боротьби. Обі сторони признають, що ціла боротьба буде обертатися коло того, котра сторона побідить у шість великих стейтах, а саме: Ню Йорку, Пенсилвенії, Илинойсі, Месечузетсі, Меріленді й Ню Джерзі. На сі стейти обі сторони й думають звернути всю свою увагу й аґітацію.

Антисалунова Ліґа вже виступила проти проекту щодо референдум, називаючи сю пропозицію простою пропаґандою.

ОБВАЛ ПРИ БУДОВІ ПІДЗЕМНОЇ ЗЕЛІЗНИЦІ.

НЮ Йорк, 26. марта. — При роботі над новою підземною зелізницею на 92-ій вулиці обвалилася нині вечером земля, погребуючи під тонами каміння та шутру трох робітників. Двох з них, які побачили на час грозячу небезпеку, втекли на безпечне місце; третий, який не чув їх крику остороги, попав під обвал, і коли його добуто по 3 годинах поспішного копання, він уже був неживий.

ЗАКИДАЄ АМЕРИЦІ ДЕСПОТИЗМ НА ОСТРОВАХ САМОА.

ГОНОЛЮЛЮ, 28. марта. — Лорин Терстон, бувший гавайський представник у Злучених Державах, виступив з публичним закидом проти Злучених Держав, що вони поводяться з тубильцями на островах Самоа в деспотичний спосіб. Злучені Держави позбавили родовите населеннє всякого впливу в політичних справах та правлять ним після своєї волі і інтересів.

ПІВ СТОЛІТТЯ ТЕЛЄФОНУ.

„Пане Ватсон, прошу вас прийти сюди, мені вас треба".

Від тих слів, які пятьдесять літ тому — 10. марта 1876 року — були сказані в одній комнаті в Бостоні і почуті в другій, почалася історія телефону. Сказав ці слова власне його винахідник, Александер Ґрейгем Белл до свого помічника Тамаса А. Ватсона, і це була перша людська мова, передана по дроті.

Вже близько рік перед тим Белл і Ватсон успіли довести свій винахід до того, що по дроті могли передати музичний звук. Та ще треба було декілька місяців праці, поки їх інструмент міг „говорити".

Та ще й після того, як телефон вже міг передавати людську мову, на нього деякий час дивилися як на наукову забавку без практичного значіння. Щойно памятна вистава в Філядельфії 1876 року звернула увагу ширшої публики на новий винахід і аж після вистави зроблено пробу його практичного використання. Першу комерціяльну телефонічну лінію відкрито в маю 1877 року і в серпні того року було в ужитку 778 телефонічних інструментів. Тепер їх є в Америці шіснайцять міліонів.

Десять літ тому, в сорокові роковини своєї першої телефонічної розмови, в той час живучий ще Ґрейгем Белл забалакав з Ватсоном по телефону тими самими словами: „пане Ватсон, прошу вас прийти сюди, мені вас треба". Але Ватсон вже не міг прийти зараз з другої кімнати, бо говорили вже з Ню Йорку до Сан Франциско.

АРЕШТУВАННЯ ФАЛЬШІВНИКІВ 50-ЗОЛОТІВОК.

Львівська поліція арештувала фальшівників 50-золотівок Беріша Бера і Маркуса Пельца. Вони пускали в обіг фальшиві 50-золотівки, а може й самі фальшували їх.

ЖЕРТВА, ЯКА ЗВОРУШУЄ.

Читаємо в „Ділі":

На днях одержала „Просвіта" від п. Михайла Яросевича з неврольоґічного шпиталю у Welfare Island, N. Y., письмо та $5.00, з котрих 2 призначені на вкладку, а 3 на дар „Просвіти". Зміст письма такий: „Хвальне Т-во Просвіта! — В залученню посилаю пять долярів, за що прошу мене вписати у члени Т-ва „Просвіта", а решту прошу приняти яко дар уродин Товариства. Скажете — а це що? Чи з варятом маємо до діла? Ні, ще не цілком. Тут прошу позволити дещо сказати про себе: Я є Богом та людьми забутий Українець спаралізований каліка ще від 1910 р., а в шпиталі караюся від 1914 р. Паралізує мені обі ноги до колін, а відтак параліж посувається далі, доки цілого тіла не знищить. Руки мої відмовляють послуху. На остатку доходить до мозку і убиває хорого. Для того прошу приняти тих кілька центів як дар на уродини Товариства, бо не знаю, чи до грудня дожию, а як дожию, не знаю в якому стані. Кінчу на нині. Бажаю доброго успіху — Михайло Яросевич". Коментарі до сих слів зворушаючих хіба злишні.

ВЛОМНИКИ, ЩЕ Й ГРОМАДЯНИ.

Львів має честь, що на його землі користувався „гостинними виступами" міжнародній вломник Роман Богданович. Він мав місцевих спільників, які допомогли йому ограбити в останніх часах хату при вул. Японській 5 і вул. Соняшній. (Злодії любили екзотичні назви!) До цього гурта належали: Ян Пєтрус, Броніслав Пастушинський, Йосип Василик. Ян Пєтрус є громадянином міста Львова, бо має „реальність" і пару коний, якими возить вугля. Але ця праця була для нього за мало реальною і він почав возити по ночах своїми кіньми крадене добро. А що був надто великим паном і мав ще візника, то візник, позаздрівши мабуть лаврів свому господареві, видав його. Крім злодіїв арештували ще їх спільників, що відкуповували крадені предмети.

ЕСПАЦІ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ ДАЛІ КАТАЛОНЦІВ.

Еспанський уряд далі гостро переслідує Каталонців, які заселюють велику частину східної Еспанії і які вважають себе окремим народом. Арештовано 8 найвизначнійших каталонських адвокатів за вживання рідної мови в судах і перевезено їх до віддалених міст в еспанській частині краю.

ЗНОВ УБИВСТВО СІЛЬКОРА.

В селі Заліскаx на Білоцерківщині вбито одного з видатніщих сільських кореспондентів ґазети „Радянське Село" Григорія Околота. На місце випадку виїхала слідча комісія. Радянська преса твердить, що Околота вбили глитаї, а підклад вбивства наскрізь політичний.

ПРИСУД НА МАДЯРСЬКИХ ФАЛЬШИВНИКІВ.

В Газі скінчився 5. березня процес проти трьох мадярських емісаріїв. Засудили Янковіча на 9 л. тяжкої вязниці Марсовського і Манковіча на 7 літ тяжкої вязниці. Всіх трьох признано винуватими поширювання фальшивих тисячфранківок, які діставали з Будапешту.

ЧИ ПОЛЬЩА ПОТРЕБУЄ КОРОЛЯ?

Одна варшавська ґазета влаштувала між соймовими послами анкету в справі короля для Польщі. Кожний запитаний посол давав відповідь на поставлене в заголовку питання. Наведемо деякі з тих відповідей, бо вони цікаві та веселі. Отже на запит, чи Польща потребує короля, відповів посол ксьондз З. Качинський (Х. Д.): „Польща потребує передовсім грошей, а щойно потім може думати про люксус!" Віцемаршалок Л. Ґдик (Х. Д.) відповів: „не розумію питання, карнавал чейже минув". Пос. А. Садзевич (З. Л. Н.): „француська приповідка каже: щоби зїсти потравку з крілика, треба мати крілика. Не розумію монархічної аґітації без наміченого кандидата на монарха. Натомісць вважаю побажаною всяку реформу державного устрою в Польщі, що доведе до скріплення державної влади". Посолка З. Праусова (ППС.): „Король потрібний для панування над дурним народом. Мої земляки не дурні, короля не потребують". Сенатор Й. Бузек: „Дуже, але курковий король!" Посол Т. Табачинський (З. Л. Н.), „Маю двох синів і доньку, не хочу, щоби за 25 літ мусіли робити революцію на те, щоби скинути короля". Пос. М. Косцялковський (Клюб Праці): „Король потрібний... як символ того, що гніздиться в деяких польських головах". Пос. Райх: „У Польщі виглядає... як на „безкрулєвю", а тому був би потрібний король". Пос. Рормарін (Жид. Клюб): „Польща потребує не короля, але мудрої людини". Посол А. Матакович (стр. кат. люд.): „Ми задоволені з Войнаховського. Знаємо, що маємо, а не знаємо, що дістали би". Сен. А. Кендзьор (Пяст): Певно, але за кілька літ якийсь, фонд з двома міліярдами долярів". Пос. Павло Васильчук: „В Польщі потрібний король, як діра в мості". Посол ксьондз Оконь: „Як поклонник селянської републики, а ворог монархізму визнаю тільки трьох королів, що прямують до Вифлеємської стаєнки".

ПРИМАРИ РАДЯНСЬКО-ЯПОНСЬКОЇ ВІЙНИ.

Японська преса обговорює можливість війни з СРСР. з причини поступовання СРСР. у Манджурії. Реакційна преса заявляє, що війна неминуча, тому слід би її зачати якнайскорше. Поступовання СРСР. у Манджурії і на сх. китайській залізниці з кождим днем аґресивніще. Японський уряд і весь нарід є думки, що вдержатися в Манджурії є для Японії питанням життя.

ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА В РУМУНІЇ РОЗГОРІЛАСЬ ПЕРЕД ВИБОРАМИ

БУКАРЕШТ, 28. марта. — Вчера виголосив премієр Братіяно в парляменті прощальну промову. Опозиція приняла її ворожими окликами.

Відтак Братіяно передав королеви Фердинандови свою резиґнацію. Король резиґнацію приняв.

Тепер будуть розписані нові вибори до парляменту, які повинні відбутись при кінці мая.

На час виборів король має назначити нове правительство. Се правительство повинно бути з рамени сеї ґрупи, яка перед виборами найбільше популярна серед населення. Тепер найбільше популярна коаліція націоналістів і хліборобів і тому королеви слід би покликати коаліційне правительство з рамени обох сих партій. Та у сій справі король ще не рішився. Імовірно він покличе до власти тілки націоналістів. Кажуть, що доручить завданнє скласти новий кабінет провідникови націоналістів Юлієви Маню.

Коаліція хліборобів, яких програма доволі радикальна з націоналістами, має вигляди на побіду при виборах. Але і лібeрали, яких провідником є уступивший премієр Братіяно, ще також мають силу і впливи, і покищо стараються розбити коаліцію, а коли їм се вдасться, то і при виборах можуть ще до певної міри обновити свою теперішню силу.

СЕМІ РОКОВИНИ ОСНОВАННЯ ФАШІЗМУ.

РИМ, 28. марта. — Сьогодня обходжено тут з великою парадою 7-і роковини основання фашістської орґанізації.

На обході були сотки тисяч населення, а головними улицями міста перейшло рядами 50,000 фашістів у чорних сорочках.

Муссоліні виголосив промову, в якій взивав населенне до дисципліни і до посвяти за рідний край.

ПОМЕР „КОРОЛЬ" ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 28. марта. — В Палєрмо, в Італії, помер князь Орлеанський, котрий жив там як вигнанець, або, як він казав, „король Франції вязень".

Він помер на запаленне леґенів.

Француські роялісти вважали його кандидатом на престол Франції.

ГОДИННИК ІШОВ 400 ЛІТ.

ЛОНДОН, 28. марта. — В селі Іст Гендрен, в Беркшер, в Анґлії, вежовий годинник на церкві ішов без перестанку 400 літ. Щойно тепер зіпсувався і його віддано до направи на кілька тижнів.

ЗШИТЕ СЕРЦЕ.

МОСКВА, 26. марта. — Із Саратова повідомляють, що там лікар др. Розумовський зшив серце Павла Синягіна, котрий пробився ножем в намірі самогубства.

Др. Розумовський протяв самовбийникови груди і сей заливався кровю. Але лікар скоро зшив його серце шовковою ниткою і здержав уплив крови. Тепер серце бє правильно і самовбийник буде жити.

ГОДИТЬСЯ НА 16% З ДОВГІВ.

ЛОНДОН, 28. марта. — Тутешній дневник Сандей Обзервер містить заяву британського міністра скарбу Винстона Черчіля, в якій він каже, що Анґлія згодиться з кождою довжною державою на такісамі умови сплати воєнних довгів як погодилася з Італією, себто на сплату 16% усього довгу протягом 62 літ.

Се, кажуть, запрошенне на адресу советської Росії, щоб вона приняла сю умову для сплати давніх воєнних довгів, а також і Франції. Та імовірно Росія не дуже побивається за сплачуванном царських довгів, а Франція згодилась би платити 16% довгу, але, як кажуть, їй не подобається спосіб сплати, себто від найвисшої рати до найвисшої. Вона, кажуть, хотіла би противного способу, бо тепер має занадто богато довгів.

ДОВГИ ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД, 28. марта. — В парляменті зложив звіт про свою поїздку до Злучених Держав міністер скарбу Стоядонович. Він сказав, що уже приготовано плян сплати довгу Югославії Злученим Державам, а відтак Югославія полагодить справу сплати довгу з Анґлією.

ВОЗДУХОПЛАВ ДЛЯ АМУНДСЕНА.

РИМ, 26. марта. — Король Віктор Емануїл відвідав авіяційне поле, де оглянув воздухоплав Нордже, котрим норвеський одкривець Роалд Амундсен полетить разом з Американцем Линколном Еллсвортом до північного бігуна в маю сього року.

Король оглянув внутрішне урядженне воздухоплава і бездротний телеграф, який повідомляти-ме світ про подорож.

Амундсен сьогодня приїхав сюди, щоб забрати воздухоплав.

ЗАСУД ЗЛОДІЇВ.

РИМ, 26. марта. — Тутешній суд засудив нині 5 злодіїв, котрі в липні м. р. обікрали були церкву св. Петра у Ватикані.

Двох злодіїв, котрі здирали дорогоцінности з образів, засуджено на тюрму по 8 літ, а їх спільники одержали по 5 літ тюрми.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ЗА РЕҐІСТРАЦІЮ

Перед американським конґресом почалася боротьба за дуже основні питання американських вольностий. Обертається та боротьба довкола питань іміґрації, депортації та реґістрації. Хоч як сі три питання виглядають розбіжні, мимо сього всі вони мають те спільного зі собою, що вони всі три зачіпають се основне питання, які права має в Америці всяка людина, без огляду на те, чи вона є горожанином, чи лишень чужинцем.

Як відомо, від якогось часу товчеться в Америці аґітація за застереженнє законів проти іміґрантів, які ще не стали американськими горожанами. Виступили саме люди, які самі називають себе сто-процентовими патріотами, з проєктом обмеження прав іміґрантів. Вдарили вони наперед на дотеперішний федеральний закон, який дозволяє депортацію ненатуралізованого іміґранта лишень протягом 5 літ по його прибуттю до Злучених Держав, і запропонували, щоби федеральний уряд мав право депортувати й по упливі 5 літ. Досі уряд мав право депортувати іміґрантів лишень за поважні злочини, а тепер мавби він мати право депортувати навіть за менчі провини, а загорілі прогибіціоністи, скомпромітовані невдачею прогибіційного закона, хотіли зігнати свою злість за власну глупоту на іміґрантах в сей спосіб, щоби уряд мав право й обовязок виганяти з краю іміґрантів, які нарушують прогибіційний закон.

Друга ґрупа законодатних проєктів відноситься до так званої реґістрації чужинців. Прихильники сього поліційного надзору, гідного царських порядків, видно, добре свідомі трудностий заведення сього закона, коли вони придумали плян підсунути американській суспільности реґістрацію в облесненій формі. Іміґранти саме, які не стали ще горожанами Злучених Держав, малиби право зголошуватися про так звані цертифікати замешкання („сертифікейтс оф домісайл"). Щоби дістати таку посвідку, іміґрант мусівби доказати перед урядом, що він приїхав до Злучених Держав у правний спосіб. Котрий не мавби такої посвідки, а попавби в руки уряду, то він тоді мавби на борзі доказувати, що він прибув до Злучених Держав законно, що очевидно булоби получене з немалими трудностями вже хочби тому, що він добровільно не постарався о цертифікат замешкання. Не треба великої хитрости, щоби доглянути вартість сего проєкту; тут і дитина може доглянути, що законодавці дають американській суспільности дуже огидну аптечну горошинку, позолотивши й поцукривши її верхом, щоби пацієнт не зогидився нею. Тут і дитина з публичної школи може доглянути, що поза маскою добровільности криється твердий примус та огидна погроза.

Не можна дивуватися, що проти таких фарисейських заходів уже почалася протиакція. Перед комітетом палати послів для справ іміґрації виступали оногдї представники цілого ряду організацій, які противляться перемінюванню американського уряду на поліційну систему російського чиновництва. В першім ряді виступила Юнія Американських Горожанських Вольностий, яка й на те була зорганізована, щоби боротися проти заходів обмежити горожанські вольности, які досі вдалося добути в Злучених Державах. Представники сеї організації говорили перед комітетом відважно, що проєктовані закони про депортацію та реґістрацію противляться тому розумінню горожанських свобід, яке досі було загально приняте в Америці. Професор Фройд та Френсиз Кейн, котрі виступали в імени сеї організації, виказували, що складати на іміґранта вагу доказу, що він прибув законним способом до Злучених Держав, є великим тягарем, якого богато іміґрантів не потрафить понести вже з матеріяльної причини, себто через великі кошта. До того накладаннє тягару на іміґранта противиться цілій законній і політичній системі англійського й американського права; накладаннє такого обовязку на іміґранта значить тільки, що накладаннє на обжалованого права доказувати свою невинність, тоді як англійські й американські закони досі якраз тим величалися в світі, що вони признавали людину невинною, поки держава йому вини не доказала.

Межи організаціями, які зголосилися на переслуханнє перед комітетом для іміґрації, була Американська Федерація Праці, але предсідатель комітету опісля подав до газет спростованнє, що Федерація Праці на переслуханнє не зголошувалася. Колиби се мало значити, що Американська Федерація Праці хоче мовчанкою збути таку важну справу та не піднести в такій важній справі голосу американського зорганізованого робітництва, то сим Американська Федерація Праці вдарилаби в серце безпосередно тисячі безборонних іміґрантів, але посередно завдалаби поважний удар самому зорганізованому робітництву, бо поліційна система, вимірена нині проти безборонних іміґрантів, по певнім часі й при певній нагоді буде ростягнена й зужита проти робітничих юній. Американська Федерація Праці могла займати короткозоре себелюбне становище в справі іміґрації без поважної шкоди для робітничих організацій, але мовчати тепер, коли американські реакціонери починають заводити поліційну систему, було злочином супроти робітничого руху, який опирається на обороні добутих горожанських свобід. Тяжко навіть припустити, щоби Федерація Праці допустилася такого грубого недогляду.

ДУХ МИРА ЧИ НЕНАВИСТИ?

З промови посла Павла Васильчука на соймовому пленумі, виголошеної дня 2. марта при дебаті над ратифікацією льокарненського договору.

Висока палато! Локарнські постанови, згідно з урядовою арґументацією, мають запевнити Польщі її стан територіяльного посідання шляхом безпосередніх умов, державних союзів і арбітражної системи, яка змагає до мирної полагоди всяких суперечок поміж контрагентами локарнських пактів. Щодо земель, заселених українським народом і нині приналежних до Польщі, у міжнародних договорах були застереження, які давали їм надію на право самовизначення своєї волі. Таке право належить змагаючому до незалежности українському народові, на терені Східної Галичини, Волині, Холмщини, Лемківщини, Підляша і Полісся, себто української території, втіленої всупереч волі населення в межі Польщі. Прилучивши ці землі до Польщі, наложено на цю останню певні зобовязання. Одначе всі ми стверджуємо вже факт недотримання польським урядом міжнародніх зобовязань відносно української землі й українського населення. Українське населення в Польщі є переслідуване урядом, а причиною переслідувань є наше віроісповідання, рідна мова, національна приналежність. Ми не маємо змоги елементарного плекання своєї культури та навчання своїх дітей у матірній мові. Зобовязання польського уряду та персонально нинішнього премієра п. Скшинського в Женеві щодо українського університету й автономії східних земель — недотримані. Наш край під господарським оглядом є по грабіжницьки експльоатований. Післявоєнну відбудову наших селян занехано, підчас коли десятки тисяч польських військових осадників та цивільних кольоністів, спроваджених в політичних цілях, забезпечено грішми, будівельним матеріялом, ремонтом і землею, відібраною нашим православним парохіям. Свобода зборів, преси й людини — у відношенню до українського населення не істнує. Конституційних ґарантій не виконує ані уряд, ані його органи. На зовні уряд дбайливо скриває перед заграничною опінією **фактичний стан війни** з українським населенням у Польщі; прислужлива урядові польська преса пильно замазує дійсний образ внутрішніх відносин, а то й для заграниці фальшиво їх представляє. Исправдою є те, що загально твердить п. міністр Скшинський, буцім то взаємини між урядом і соймом та нац. меншостями прихильно наладжуються на плятформі обостороннього порозуміння і згоди. Навпаки. З територіяльною „українською меншістю" ніколи до порозуміння не доходило, а володіння уряду п. Скшинського, оперте на коаліції виключно польських партій, і на дальше є пройняте воюючою нетолеранцією і насильством над безборонною і стероризованою українською національністю. З окрема сойм відкинув внесення українських послів на оснування українського університету у Львові, хоча Польщу обовязують тут власні закони і міжнародні зобовязання. Своєю політикою політичного, релігійного, культурного, суспільного й господарського переслідування польський уряд створив стан грізний не лише для мира внутрі Польщі, але також для цілого сходу Европи, бо довів до факту, що майже пів території польської держави живе в запальних відносинах.

Тому ми в нинішньому дні, з нагоди ратифікації локарнських договорів, того буцім-то вістуна нової доби в Европі — **апелюємо з цієї трибуни до всіх цивілізованих народів, до Високої Ліґи Націй, до світлої опінії людий науки і культури, щоби в імя почуття справедливости й культурних принципів вглянули у відносини, що панують на українських землях у Польщі.** Заявляємо, що національна, політична, релігійна і господарська нетолеранція в Польщі перевищує режим царської Росії у відношенні до Поляків. Домагаємося приноровування до нас права самовизначення, бажаючи від нікого незалежного життя задля мирної співпраці з культурними народами. Якщо п. Скшинський співає мирову пісеньку, то хіба тому, що тепер співає її цілий світ. Правдивий настрій польської політики находить свій вислів у політиці Польщі відносно українських і білоруських земель, правлених системою терору й гнету.

Колиж мова про вартість льокарнських умов, що буцім-то є вістунами нової доби в міжнародніх взаєминах на шляху до закріплення світового миру, то ці договори мають під цим оглядом лише переходне і вимиnаюче значіння. Ніякий трактат ані умова не є вічні. Чуємо, що льокарнські договори вяжуться з зміною теперішнього укладу політичних сил в Европі, маючи на увазі зріст значіння Німеччини. Договори взагалі зміняються в залежности від змін, які приносить життя а життя створює новий уклад сил наслідком повільного відродження побіджених у світовій війні народів. Другою причиною нетрівкости верс. діла є штучне вирізання повоєнних кордонів, чим підірвано сам принцип, в імя якого заключувано той мир. Новоствореним державам визначено границі всупереч принціпові самовизначення народів, наслідком чого такі держави, як Польща, показалися зліпком ріжних господарських теренів з ріжним етнічним характером. При яскраво націоналістичній політиці під гаслом „Польща для Поляків" всякі ґарантії для т. зв. національних меншостей в Польщі показалися на практиці мертвою буквою. Тимчасом при національно-політичних аспіраціях цих підбитих народів, які, не рахуючись з волею побідників, находять свій розріст, таке становище довго втримати не дасться. Коли ось під твердим, накиненим дахом Союза Радянських Республик під напором українських стихійних сил формується справжня українська державність, питання долі семи міліонів українського населення в межах польської держави по волі-неволі мусить звернути увагу міжнародньої політики. І тому нинішний стан посідання повоєнних держав не є певний. Непевний він тому, бо не дає жадної поруки стійкого й трівкого мира. Ті, що пригнічують, експльоатують і підкопують — говорять про мир і дальше зброяться від стіп до голови.

Коли дивитися, як Польща зіґнорувала договір про національні меншости і як не виконує навіть власної конституції, то дивною здається льогіка змагання Польщі вдержати недоторканість версайського договору. Виходить, що польська політика кермується гаслом: все, що для мене вигідне, є добре, а що не вигідне — погане. Швидше чи пізніше до ревізії версайського договору мусить прийти — і зовсім слушно, що того бояться польські патріоти, які дали вислів своїм побоюванням на сойм. комісії для закордонних справ. Колиж ці побоювання не найшли відгуку в ратифікаційному законі, то тільки тому, щоби не утруднювати ситуації п. Скшинському в його подорожі до Женеви.

Більшість послів не має певности, чи швидше або пізніше не піднесеться дискусія на тему ревізії версайського договору чи істнуючих границь. Цей острах цілком справедливий. Ви боїтеся захитання стану посідання Польщі, а воно станеться з життєвої необхідности. Треба вміти глядіти правді просто в очі. Панове сміливости тої не мають. Недоцінювання того, що довкола Польщі діється і переоцінювання вартости союзу з Францією з одного боку, з другого: заборча політика, гнет українських і білоруських земель та легковаження небезпеки зі сторони національних меншостей, принесе Польщі і її політикам катастрофальні несподіванки і розчарування. Коли Польща хоче працювати для справжнього мира, то мусить завернути з дотеперішньої заграбно-заборчої політики. Для добре зрозумілого власного інтересу мусить вона згодитися на розвязку проблеми національних меншостей в напрямку їх бажань.

Клюб, в імени якого маю честь промовляти, не візьме участи в голосованні над ратифікацією предложених законів. Щодо запропонованої більшістю соймової комісії резолюції — дозволите, що скажу про неї окремо кілька слів.

У своїй резолюції заявляють панове, що всі, мовляв, чинники, які співділали в заключенні льокарнських умов і щиро бажають закріплення мира, мусять негайно признати Польщі постійне місце в Раді Ліґи Націй і т. п. Не зважаючи на зовнішню велику щирість і безінтересовність пана Скшинського і всі гарні фрази володіючої нині соймової більшости, панове зраджують у цій резолюції підзорливість згори, що хтось не є щирий у своїй мировій політиці. Не важко догадатися, про кого йде тут мова. Ви боїтеся Німців, хоча вони ще не ввійшли до Ліґи, бо боїтеся втратити терен, який ви використовували для своєї політики передусім супроти національних меншостей. Дальше кажеться в отій резолюції про якусь спеціяльну ролю польської держави в середній і східній Европі, ролю, яку Польща грає в інтересі не лише власнім, але також загально-европейськім. Завсіґди й на кождім місці твердите, панове, що Польща має завдання охоронного валу перед здичілим сходом, що вона є носієм европейської культури й цивілізації на сході. Але інші мають для Польщі іншу назву і звуть її жандармом Европи. Фактом є, що охорона Польщею европейської цивілізації є річю високо проблематичною. А тепер факти з життя: кількасот православних церков зачинених в місцевостях з виключно православним населенням; ключі від церков в поліції або в старостві, люди не мають де молитися, а за молитви у себе по хатах — є арештовані й биті. Дітей силують по школах до чужовіроісповідної молитви, землю відбирається автохтонові й надається кольоністові, в адміністрації варварські відносини, всякий культурно-освітний рух переслідується... Ось цивілізація европейська, ось місія носія европейської культури!... Хочби й як ви кричали, фактів не закриєте. І фактом є також, що західньо-европейська опінія помалу починає орієнтуватися серед отих відносин і довідуватися, як це на ділі виглядає культурна місія Польщі на сході Европи. Середньовічні відносини панують у Польщі.

Проти тої буцім то культурної ролі польської держави ми, Українці, мусимо рішуче застерегтись. Історія від найдавніших часів до останніх літ найяскравіше доказала, що Польща до цієї ролі не придатна, що вона перейшла в єзуїтських способах підбивання інших народів систему царських урядів. Річ ясна, що згаданий уступ резолюції треба розуміти так, що Польща має бути нічим иншим, як лише охоронним валом проти всяких визвольських рухів.

А дальше ще один цікавий уступ. „Сойм буде бачити у задоволенні необхідности, себто в наділенні Польщі постійним місцем в Раді Ліґи, доказ побіди ідеї мира і приязного співжиття народів на політикою ненависти й колотнеч, які швидше чи пізнійше моглиб новими катастрофами струснути Европою". Прошу панів, коли говорите про мир, то чейже треба когонебудь у світі переконати, що Польща була досіль чинником мира. А тимчасом цілій Европі й усьому світові відомо, що досіль саме Польща була найбільшим клопотом для Европи і найбільшим резервуаром можливостей вибуху. Безумовно: Европа має клопіт з Польщею тому, бо викроїла її такою, якою нині є. З тим фактом вона мусить щось зробити. Як довго Польща була потрібна Европі як жандарм, що боронив її перед хвилею революції зі сходу, Польщею цікавилися більше і реальніще; їй просто платили гроші, щоби мати польське мясо на военний ринок. Але тепер, коли трохи вспокоїлося, коли комуністи у фраках з ґрафами за одним столом засідають, і коли найбільші противники большевиків прийшли до них і сказали: „поважання панам, чи не можна би з панами торгувати?"... то з Польщею вже не так рахуються. Зрештою, ви зовсім непотрібно говорите про мир. Ані один польський уряд мирової політики не провадив. Все воно є фразами наївних фарисеїв. Але коротше чи довше — нинішнього стану ви не втримаєте.

З цих мотивів ми не будемо голосувати за резолюцією. За те зголошуємо від себе іншу резолюцію. Якщо дійсно хтось з панів вважає, що говорить щиро про Льокарно, то буде за цією резолюцією голосувати. Бо без внутрішнього Льокарна — зовнішнє, міжнародне Льокарно є для Польщі нереальне.

Резолюція зголошена послом П. Васильчуком в імени Українського Клюбу з нагоди ратифікації льокарнських договорів.

Сойм стверджує, що уряд не приступив до виконання договору про національні меншости на клявзулі постанови Ради Амбасадорів з дня 13. березня 1923 р. щодо забезпеки національних інтересів населення українських земель, прилучених до польської держави.

Сойм висловлює переконання, що нинішня національна політика уряду противиться ідеї мира і приязного співжиття народів на підставі рівности і є висловом боротьби з національними меншостями, яка швидше чи пізніще мусить привести Польщу до нової катастрофи.

Сойм взиває уряд до зміни екстермінаційного режиму у відношенні до українського населення в напрямку задоволення його політичних, культурних і господарських вимог, совісно й фактично виконуючи свої міжнародні зобовязання в імя цивілізації і вдержання европейського мира.

Стилізація повищої резолюції є взорована на резолюції соймової більшости. За цією резолюцією голосували лише всі національні меншости.

UKRAINE

Ukraine, Ukraine
Our native land
You are enslaved
With sorrow bent!

Ukraine, Ukraine,
You were our pride
For you, dear land,
Our fathers died.

They fought for you,—
And for your right
In their noble hearts
You were their pride.

Wake, Ukraine's sons,
In this free land
And crush the enemies
Of your Motherland!

If there is in you
An Ukrainian heart,
Or love for her
You'll do your part.

Don't be a slacker,
I beg of you;
Be your nation's heroes
Noble and true.

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА.

Подається до відома відділових урядників і членів У. Н. Союза, що з заведенням нових родів обезпечення видається також нову форму грамот У. Н. Союза. Грамоти ті будуть формою зовсім подібні до звичайних асекураційних палис американських. Одинокою їх прикрасою буде скромна обвідка, представляюча українську вишивку. Старі, богато прибрані ріжними взорами бланкети на грамоти, вже є на вичерпанню, а їх місце займуть нові, висше описані. Давні, богато декоровані друки на членські грамоти були коштовні. Такі грамоти звичайно члени оправляли в рамки, що становило немалу рекляму для організації і варте було того кошту. З часом, коли до організації вступали цілі родини, стало невмісним цілі стіни грамотами прибирати і грамоти помандрували до шуфляд і ріжних сховків домашніх. Днесь вже грамоти наші переховуються в членів так як всі інші асекураційні палиси, тож і нема потреби їх дальше таким коштовним накладом видавати. Нові друки ще не готові і старих на клясу С. забракло, длятого від початку сего року на нові роди обезпечення ані на клясу С. в старім обезпеченню грамот не видано. Членам в тім часі і до сих кляс принятих з того приводу не грозить жадна небезпека, як довго їх вкладки місячні поплачені. Їх грамоти в короткім часі будуть вислані. Проситься о терпеливість.

Грамота, то контракт організації з членом. Її вартість не в тім, як вона вималювана, але в тім, що в ній написано. В грамотах нових родів обезпечення після вимог асекураційного державного закона муситься виказувати всі привілеї получені з даним родом обезпечення, табелі зворотів грошевих, табелі часу продовження і всі застереження, як звичайно в асекураційних палисах, тому й цілий формат нових грамот мусить бути такий, як звичайний формат асекураційних палис.

Хоч вийдуть нові палиси-грамоти, то старі останеться дальше правосильні і їх вимінювати на нові не потрібно. Бо як вже висше сказано, вага грамоти не в формі або декорації, але в тексті. Грамоту вимінюється на нову тільки тоді, коли ходить о зміну тексту, то є при зміні суми обезпечення, але ніколи задля її формату або декорації.

Допись.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Збірка для письменниці Ольги Кобилянської.

Січовики і Січовички, що гуртуються біля „Січи" ім. Б. Хмельницького і Жіночої „Січи" ім. Ольги Бессарабової перевели малу збірку на допомогу нашій славній письменниці Ользі Кобилянській, щоби в той спосіб зазначити, що їм дорога кожда справа, з якою тільки злучене добро українського народу.

Жертвували по $1: Гр. Хлистун, П. Дерик, Ф. Лопушнинський, В. Чорватюк, О. Чупіль, Н. Максимович, О. Демкович, М. Гоївна, В. Чернецький, К. Третяк, М. Солтис, Я. Корнат, П. Мартинюк, Н. Н.; П. Ярема 75 ц.; по 50 ц.: Д. Левицький, І. Галичин, П. Приймак, Н. Данилюк, Ф. Лещинський, П. Микитин, Я. Кицара, В. Стасюк, П. Федун, Ф. Галичин, К. Шутак, М. Воробець, Р. Дерек, І. Дусановський, а А. Вови 25. ц. Разом зібрано $23 і вислано до Обєднання...

Др. Тальон.

ПРО ВІДВАГУ.

(Докінчення).

Жінки, яких вразлива вдача тяжко криє свої імпульси, зраджують радість, яку відчувають по щасливім уникненню небезпеки — безпричинним сміхом, нестриманою веселістю, балаканиною, сильною ажітацією взагалі. Се власне та приємність, якої шукають люди з крайно розвиненою вразливістю, які знаходять у небезпеці новий спосіб грати життям і яких ще недавно називали ділетантами. Коли розумітимемо під сим людину, що грає своїми почуваннями, знаходячи в тім приємність, не даючи зрештою опанувати себе ними; коли розумітимемо під сим стан душі, що зимно шукає своїх вражінь і хоче бавитися емоціями, то мусимо зачислити до сеї катеґорії людий богато з наших аматорів небезпеки. Ділетантом є той дослідник, що почав шукати авантур, що цікавий знати, як він реаґуватиме на несподіванку, яку бажає стрінути. Ділетантом є й той мореплавець, що летить по хвилях, але котрого істнування одного дня залежатиме від остроти його ока, від його зимної крови і від скорости його постанови. Ділетантом нарешті є і той біржевик, що чекає на вислід афери, яку він студіював від місяців, якої вигляди успіху йому знані й який одного дня кидається на осліп у незнане, щоби по кількох днях прокинутися міліонером або нуждарем.

По части можна шукати причини сього потягу до ризика в „збочености" людської натури.

Збочений шукає часом за незвичайними ідеями, ведений нездоровою цікавістю, деправацією, або можна сказати садизмом. Подібно, як жолудок кидає достатну, але все однакову їжу, щоби кинутись на надзвичайні делікатеси рідкого смаку. Людська природа часом зваблюється смаком заборонених овочів, вона часом дає себе звести більше нечесністю як чеснотою. Не так рідко можна стрінути моральні, ніжні істоти, що роскошують у перверзних ідеях або знаходять приемність у почуваннях, що перечать їх найсильнійше вираженим нахилам. „Як се можливе, каже Мюссе, що є в нас щось таке, що любить нещастя?" Деякі осібняки знаходять навіть у прикрім випадку стімул до активности" тоді, коли незахмарене щастя нудить їх".

В сім можна, здається, мати психольоґічне пояснення таких типів, як артистів або богомільців, яким приємно лишатися в нужді і в непевности завтра так, немовби принада непевного і терпіння скорше дразнили і задоволяли деякі інтеліґенції, як достаток і добробут.

Андре Жід описав сей душевний стан зпочення в пєсі „Король Кандоль".

Кандоль, богатий, щасливий Кандоль, що володіє всякими подуманими добрами, має протиприродний нахил показувати їх і навіть ділитися ними зі своїм окруженням. Кандоль є зовсім щасливий, висше щастя ледви чи можливе для нього. В такий момент він не міг забажати собі нічого більшого, як — заризикувати сим щастям!

„В кінці, що мене обходить щастя?
Чи не гідне се лише нуждарів
Старатися бути щасливим?...
...Шукаючи більшого щастя чоловік лиш зуживається... коли він бідний — бажати, се одна форма щастя...
...Не шукати, не бажати, кажу я тобі,
Ні, — але працювати на те, що бажаеться.
А коли він се вже посідає — ризикувати ним.
Ризикувати! — Се инша форма щастя, щастя богачів,
Се-ж є і — моє щастя."...

Що є щастя? Для тих, хто його не має, — завоювати його; для тих, хто має, — ризикувати ним аж до втрати.

Решта історії знана. Король Кандоль, бажаючи ризикувати своє щастя, передає королювання свойому приятелеви Жіжови і втрачає любов королевої. Таким способом навчається він ліпше шанувати відлетіле щастя. Лише його втрата навчила його зрозуміти, що він має.

Людина не все знає, чого вона хоче; ще менше — чого вона прагне; в дійсности те, що вона любить понад усе, се — ріжноманітність, зміна, і се бажання зміни каже їй часто шукати чужого предмету трівоги, чогось переверзного, хоч би вона під тим і терпіла. Барбей Д'Оревілі, зраджуючи свій власний стан душі, вкладає такі слова в уста одного зі своїх героїв:

„Життеві можливости не лякають мене. Я з природи авантурник. Був ним у життю, є ним у моїх спосібнястях. Люблю небезпеки і непевности, сховані на дні незнаних річий і непевних людий. Всякі трудноші ваблять мене"*).

Звідки-ж отже береться ся потреба зміни, яку відчуває людина, ся збоченість, котра доходить до того, що людина тратить задоволення в тім, що мало-б стати щастям для неї? звідки ся безнастанна ажітація, ся постійна потреба ріжноманітности? Вона походить із того, що людина хоче заповнити порожність часу. Паскаль думав, що ся потреба „divertissement--у" має причиною страх перед думанням про призначення людини нуди, бо се вони, в суті річи, є тою причиною, яка приневолює людину шукати атракції в ризику, в усіх його формах, щоби зайняти чимсь інтелект, дразнити його.

Було-б невластиво зробити з нашого викладу такі висновки, що ніби-то і посвята, що ми бачили в минулій війні, також має своє походження в збочености почувань, або в потребі боротися проти часу. Така інтерпретація була-б не не лише фальшива, вона зменшила-б вартість актів посвяти. В дійсности стан душі, з якого сі факти виходили, є складна система, де можна знайти, між иншими, і любов до рідного краю, і дух солідарности, і бажання свободи, і почуття справедливости і права, і ґоряче бажання уникнути тиранії ворога... Але се не значить, щоби сі моменти зовсім виключали з почування посвяти елемент насолоди ризиком. В дійсности так не є. Насолода ризиком грає тут велику ролю і хоч не завжди виявляється, але є найважнійшим елементом усіх сих емоцій. Коли-б можна було порпатися докладно в життю людий чину, сю насолоду знайшли-б в них досить вираженою. Вони плекають її здавна, щоб у відповідній хвилі заризикувати своїм життям, — що так скажу, професіонала від посвяти. Через те сі вчинки можна розглядати не як відірвані в життю одиниці, не як моменти лише в чиїсь екзистенції. Ні, в них виявляється процес розцвіту життя, але не заперечує себе, як свідоцтво високо етичної особистости, що знайшла нагоду дати себе пізнати.

Насолода ризиком, менше або більше виявлена, але стало істнуюча в актах бравури і посвяти, є одним з найбільш могучих чинників поступу і розвитку одиниці і суспільности. Енерґія, що творить наші ідеали, сила, котрій ми завдячуємо повстання всього, що ушляхотнює й удосконалює людську натуру, — ось що таке потяг до ризика.

Через нього обявляє людська природа високість своїх почувань і могутність способів, що ними розпоряджує.

*) Barbey d'Aurevilly: Une Yielle maitresse.

СТАРОРЕЖІМНІ НАВИЧКИ.

Московські вчені не визнають ще української мови.

Київський науковий двохмісячник „Україна" приніс у 5. книжці за 1925 р. в відділі „Хроніка" дуже інтересну замітку М. Шарлеманя п. н. „Новие языки". Автор наводить в ній три цитати з праць московських вчених про те, як то вони ставляться до української мови. В них по нинішній день не вигасла завзята ненависть до всього не російського. Україну звуть вони далі „Малоросією", а українську мову вважають „малорусским наречием", непридатним для наукових потреб.

Відомий московський зоольоґ проф. С. І. Огнев покликується в одній зі своїх праць на статтю проф. Г. Висоцького „прозінське щеня" (Spalax sp.), надруковану в ч. 1. „Українського зоольоґічного журналу". Цитуючи Височького, професор Огнев додає таку замітку: „Г. І. Висоцький. О слепище (Spalax sp.) и кротовинах" (The Ukrainian Zoological Magazine, Kiev 1921, ч. стр. 16—19). К сожаленію, эта интересная статья написана на украинском наречии, столь мало подходящем к научному языку". Мабуть з метою зробити статтю професора Висоцького більше доступною для Західної Европи, автор цитату передрукував її цілу в російському перекладі у „Фавне Воронежской губерн." При тому московський професор подавав усюди замісць українських анґлійські підзаголовки так, немов би для російського пересічного читача анґлійська мова була більше зрозумілою та більше доступною від української.

Инший вчений ентомольоґ А. Н. Рейхарт (з Ленінґраду), пишучи рецензію на статтю Б. І. Більського п. н. „Поширення капустяних довгоносиків на Київщині в 1923 р." (Аґроном, 1924 р. 2—3 Київ) каже: „Насколько можно судить без знания „новых языков" в брошюре сообщается ряд интересных данных о характере повреждений, причиняемых слониками" і т. д. „Жаль что нет русского резюме". Заразже на слідуючій сторінці того самого видання — пише М. Шарлемань — поміщено докладну і велику рецензію того самого професора на працю, що появилася в естонській мові. В тій рецензії про „новые языки" нема навіть згадки.

Третій російський вчений зоольоґ і ґеоґраф проф. Л. С. Берґ, пишучи рецензію на книжку акад. П. А. Тутковського „Природня районізація України" (Київ 1922) каже: „Статья эта написана на т. н. украинском языке, т. е. на нарочито, при содействии особаго „Терминологического Бюро" в Киеве, выдуманом и потому резко отличающемся от того наречия, каким говорят на Украине. В виду этого статья П. Тутковского осталась, свободно понимающему разговорный украинский язык, недоступной"... Виходить, що московські учені ставляться до української науки навіть неґативно саме тому, що вона українська. Для них українська літературна мова, це „видуманий „Термінольоґічним Бюром" у Київі, недоступний і незрозумілий для нікого з Українців воляпік. Московські вчені цілковито іґнорують такі факти, як істнування Української Академії Наук, що публікує всі свої наукові праці українською мовою, як українські виклади в Високих Школах на Україні, як рікрічна поява маси книжок і видань в українській мові, які читають і розуміють всі верстви українського населення. Все те їх не переконує і для них українська літературна мова зветься „новым языком", до того штучно видуманим.

Три наведені випадки доказують, що московські вчені ніяк не можуть погодитися з тим, що діється на Україні, бо для них дорога „единая, неделимая" з „единым языком". Щож тоді означують всі декрети союзного уряду про національну політику, яку силу мають постанови зїздів і конґресів компартії, коли російські вчені в урядових орґанах просто висміюють не то „новый язык" якогось там непоказного, недавно відкритого в азійських степах племени, але висмівають мову великого народу, що перед 300 літами заложив твердий фундамент під українську наукову термінольоґію і номенклятуру в відомому „Лексиконі" Памви Беринди. Авторитетні погляди російських фільольоґів і академіків Ф. Корша і О. Шахматова, висловлені ними про українську мову ще перед війною, для них без значіння, бо їм не важна наука, а старорежімні політично-реакційні аспірації. Торкаючися справи „Термінольоґічного Бюра" в Київі М. Шарлемань завважує дуже слушно: „Миж ставимо собі завдання — мати по змозі народню термінольоґію та номенклятуру, і це ще збільшує наші трудноші. Термінольоґічне бюро не погано булоб мати і в ССФСР., бо наукова термінольоґія і номенклятура в Росії далека від одностайности та ще більше далека від народньої мови". Та для Москалів це не важне.

САМОСУД В ТЕКСАС.

Фармер Джонсон, який мешкав на границі трех повітів, посварився зі своїм сусідом Ґібсоном о те, до якої школи він повинен посилати свої діти. Від сварки прийшло до бійки, у якій Ґібсон згинув а Джонсон був смертельно ранений. Лікар, оглянувщи його рани, казав відвезти його домів, де по перевязанню хорого відїхав. Тоді до хати вдерлася банда фармерів з околиці, яка заявила, що добє Джонсона. Він просив лише, щоб його не вбивали на очах маленького синка, з яким він разом лежав в ліжку. Напасники не вислухали його, лише стягнули важко раненого фармера з ліжка на підлогу і так застрілили.

СПРАВЛЕННЄ ПОХИБКИ.

В числі 27-мім „Свободи", з 3. лютого с. р., в дописі з Питсбурґа подано було хибно імя Матвія Лацика (в дописі було надруковано: Лицик).

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ЧЕТВЕРТА.

(21)

(Продовження)

Вони налякані пристанули, а ми, не лиш скваєр і я, але й Гонтер та Джус в хаті мали час стрілити, заким ще буканіри стямилися зі страху. Всі чотири вистріли понеслися не всі наразі, але осягнули свою ціль, бо один з ворогів повалився на землю. Тамті другі не чекали ані хвильки, лиш побігли назад в ліс.

Ми, набивши свої рушниці, пішли здовж частоколів, аж до того місця, де упав наш противник. Був уже неживий — куля поцілила його в само серце.

Ми вже стали були тішитися нашим щастєм, коли саме в тій хвили роздався вистріл з пістолета з поза корчів, куля свиснула мені попри саме ухо, а бідний Том Рідрус повалився як довгий на землю. Скваєр і я стрілили й собі, але мабуть лиш змарнували порох, бо ми не знали, куди ціляти. Відтак набили ми рушниці знову і приступили до бідного Тома.

Капітан і Ґрей вже його оглядали, а мені було досить глянути оком, щоби переконатися, що з ним круто.

Мабуть ворохобники напудилися того, що ми так борзо стрілили другий раз і розбіглися знову, бо ми могли вже спокійно пересадити бідного старого побережника через частокіл і занесли до хати, при чім він страшно стогнав і кров лилася з нього.

Бідний старий чоловічисько! Ані словечком не пожалувався, ані не показав по собі страху від самої тої хвилі, коли нам зачала грозити небезпека, аж до тепер, коли ми його умираючого зложили в хаті з кругляків. Як той Троянець лежав він поза своїм матерацом на кораблі і мовчки сповняв усі прикази; він був що найменше о двайцять літ старший від найстаршого з нас і бідачисько старий слуга мусів тепер умирати.

Скваєр плакав як мала дитина, вкляк коло нього і цілував його по руках.

— Чи я умру, докторе? — спитав зранений.

— Томе, чоловіче мій — сказав я — підете лиш туди, куди й всі ми підемо.

— Коби я був хоч котрого з них засягнув моїм мушкетом — відповів він.

— Томе — відозвався скваєр — але ти мені простиш, правда?

— А тожби годилося, щоби слуга свому панові не прощав? — відповів він. — Але й як би не було, я вам прощаю, амінь!

По хвили мовчання попросив він, щоби хтось провів йому молитву. — То такий вже звичай, сер — додав він якби оправдуючись. Незадовго по тім і віддав духа Богу, не сказавши ані слова.

Тимчасом капітан, котрого груди і кишені якби понапухали, виймив множество всіляких річий, а межи ними і анґлійську хоругов, біблію, клубок міцних ниток, перо, чорнило, корабельну книгу і кілька фунтів тютюну. Посеред огорожі знайшов він якийсь високий пень сосни без галузя і при помочи Гонтера припер його в углу хати у тому місці, де кругляки сходяться в затесах. Відтак виліз на дах і власною рукою вивісив анґлійську хоругов.

То діло, видко, його дуже успокоїло. Зайшов знову до хати і став числити запаси, як колиб нічого не сталося. Але мимо того смерть Томи взяв собі дуже до серця і коли той у послідне відотхнув, виймив він другу фляґу та вкрив нею тіло.

— Не беріть собі того дуже до серця — сказав він і стиснув скваєрови руку. — Йому тепер там добре, як кождому, хто сповняючи свій обовязок супроти капітана і властителя віддав своє життє.

Відтак взяв мене на бік.

— Докторе Ляйвсі — сказав він — за кілько тижнів сподіваєтеся ви і скваєр приїзду другого корабля?

Я відповів йому, що тут розходиться не о тижні, а о місяці. Блендлі дістав приказ вислати другий корабель аж тоді, колиби ми до кінця серпня не вернули, але ані не скорше, ані не пізнійше. — Отже обчисліть собі самі — сказав я.

— Та так — сказав на те капітан і почухався в голову. — Навіть, якби взяти в рахубу ще й якесь несподіване щастє, то таки ми глубоко залізли в болото.

— Як ви те розумієте? — спитав я.

— Я те так розумію, що дуже велика шкода, що ми стратили другий набір з нашою лодкою — відповів капітан.— Пороху і куль нам стане, але провіянту скупо, дуже скупо— так скупо, др. Ляйвсі, що одного рота менше — він показав при тім на трупа вкритого фляґою — значить для нас не аби яку ощадність.

Як раз при сих словах почули ми голосний гук і куля засвистала високо понад хатою та упала далеко від нас у лісі.

— Ого! — сказав капітан — стріляйте лиш дальше так! Вже тепер маєте лиш дуже мало пороху!

При другому вистрілі ціляли вже ліпше; куля впала помежи частоколи а хату, але лиш наробила хмару пороху, а впрочім ніякої шкоди.

— Капітане — сказав скваєр — хати з корабля зовсім не видко, отже, здається, що вони до хоругви ціляють. Чи не було би ліпше здоймити її?

— Хоругов здіймити? — відозвався на те капітан. — Ні, сер, того у мене нема! — а ми всі, як мені здається, з цілого серця притакнули йому. Бо то був не лиш смілий моряцький спосіб думання, але й добра політика, котра показувала нашим ворогам, що ми не робимо собі нічого з їх канонади.

Цілий вечір стріляли з пушки. Одна куля за другою перелітала понад нами і заривалася в піску посеред огорожі. Але, що кулі били в пісок, то ми й не боялися, що котрась з них відібється; а коли котра з них і пробила кришу на хаті, то ми привикли й до сеї забавки та не приписували їй більшого значіння, як от лиш грі в круглі.

— То гримання має бодай одну добру сторону — запримітив капітан. — Мабуть у лісі перед нами нема наших противників, а що відплив моря вже досить довго тріває, то наші припаси мабуть не лежать уже у воді. Нехай хто, у кого охота, іде по мариноване мясо.

Ґрей і Гонтер зголосилися перші. Узброївшись добре, вийшли вони нишком з хати, але незадовго вернули з порожніми руками. Ворохобники були смілійші, як ми собі ґадали, або хиба мали незвичайне довіре до артилерійських здібностий Ізраїла. Чотирох чи пятьох з них забирали дуже пильно наші припаси та брили з ними до лодки, що стояла недалеко, а в котрій був Силвер командантом. Кождий з них мав тепер мушкет, котрі видко походили з їх тайного маґазину.

Капітан сів собі зі своєю корабельною книгою і став в неї записувати, що слідує:

„Александер Смолет, корабельник; Давид Ляйвсі, корабельний лікар; Аврам Ґрей, теселя; Джан Трелявні, властитель; Джан Гонтер і Ричард Джус, слуги властителя і люди, що не були моряками — ціла часть залоги корабля, що осталася вірною — вийшла нині на остров з припасами поживи, котра малими порціями стане на десять днів, та вивісили на хаті з кругляків на острові з закопаними скарбами анґлійську хоругов. Тому Рідруса, слугу властителя і чоловіка, що не був моряком, застрілили ворохобники; Джим Гакинс, хлопець каютовий—".

Як раз в сій порі подумав і я собі, що сталося з бідним Джимом Гакинсом.

Аж ось від сторони сухої землі роздався голос.

— Докторе! Скваєре! Капітане! Гей, Гонтер! То ви? — кричав хтось раз по раз.

Коли я побіг до дверий, прийшов я саме ще в пору, як Джим Гакинс, здоровий і з цілою головою перелазив через частоколи.

Глава девятнайцята.

Джим Гакинс зачинає знов розповідати. Залога хати з кругляків.

Скоро Бен Ґон побачив хоругов, пристанув, вхопив мене за руку і сів.

— Таже твої властителі вже тут — сказав він.

Може то скорше ворохобники — відповів я.

— Пуста бесіда — сказав він на те. — На такому місці, як отсе тут, де звичайно заходять лиш ті, що гонять за щастєм, був би Силвер, як можете мені вірити, вивісив чорну хоругов. Ні, то твої приятелі. Та вже й була бійка і мабуть твої приятелі побідили, а тепер вони тут на острові, в тій хаті з кругляків, котру перед многими літами Флинт побудував. Флинт, бачиш, був розумна голова, і як би не рум, то не було би йому ніколи пари. Він нікого не боявся, хиба лиш одного Силвера, котрий все-таки так складався перед ним як ножик.

— Ну — сказав я на те, — може то й так, але тим більше треба мені спішитися і дістатися до моїх приятелів.

— Не квапся, мате — сказав тоді Бен — не квапся. З тебе добрий молодець, хиба що я би помилився, але ти все-таки ще молодець. А Бен Ґон не дурний. Мене й румом туди не звабиш, куди ти хочеш іти, доки не побачу твого джентельмена і не дістану від нього слово. Не забудь же, що я тобі сказав.

Та ще й третій раз штуркнув мене попід ребра з таким самим хитрим усміхом.

А коли вам треба буде Бен Ґона, то ти, Джиме, знаєш, де його знайти. Саме там, де ти його нині найшов. А коли він схоче прийти до мене, то нехай держить в руці білу хустку та іде сам один.

— Отже добре — сказав я. — Тепер знаю, чого хочеш. Ти хочеш поговорити в скваєром або доктором, і тебе можна там застати, де я тебе нині стрітив. Чи то вже все?

— Але не забудь на час, коли мене можна там застати — додав він: Від полудня, аж так може до третьої години.

— Отже згода — сказав я. — Чи можна мені тепер іти?

(Дальше буде).

Андрій Чайковський.

ЗДОБУТТЯ КАФИ.

(Докінчення).

Але ніхто не думав тікати. Всі стали під муром і відбивалися завзято, а яничари налягали мов собаки на дикого кабана, якого не можна із заду зайти. Особливо Іскра і Жмайло стинали голови, котра лиш наблизилася.

Гомін зайшов у город. Сагайдачний лише ждав цього. Рушили драбинники, а за ними військо. Зафурчали в повітрю колодки з драбинами на всіх сторонах замкового муру, зачіпались гаки на мур, котрого тепер ніхто не боронив. Усі яничари мов бішені кинулися на зухвалих джаврів. На мурах показалися відразу сотки козачих голів, зіскакували з муру на подвіря. Яничарів взяли із заду.

Іскра побачивши таку підмогу, вдарив тепер вступним боєм на яничарів. Вони не встоялися. Кому поталанило вирватися з цього пекла, крився куди попало.

Поконавши яничарів, козаки розбіглися по замку шукати недобитків та грабувати замок. А було що брати, бо кромі зброї й гармат найшли тут військову касу й богато купецького добра. Все те досталось козакам. Такої добичі ніхто не надіявся. Відчинили замкові ворота й сюди увійшов Сагайдачний. Він хотів дознатися, хто ще живий з тих бравих козаків, що увійшли льохом у замок.

Іскра розповів усе й Сагайдачний пішов оглянути цей таємний захід у замок. Зараз у підземеллю стрінув сторожу з Вірменином.

— Тепер не треба його пильнувати; пустіть його, йому зараз треба виплатити, що собі заробив.

— Йому належиться 300 дукатів — каже Жмайло.

— Він варта в мене тиеячу. Розплатися з ним, Марку, зараз. Є з чого, а ти памятай, що у св. Письмі написано: „туне пріясте, туне дадите!"

Коли Іскра переклав йому слова отамана по турецьки, він дуже зрадів, кланявся й дякував, та як дістав гроші, зараз пропав і скрився в льоху за своїми скринями пильнуючи свого добра. Сагайдачний перейшов до того льоху, де стояли скрині.

— Ануте, хлопці, подивіться, чи нема в тих скринях чого годячого для нас, — каже оден козак.

— Не руш! — крикнув Жмайло, заступаючи їм дорогу. — Я дав Вірменинові слово, що його добра ніхто не рушить.

Пішли далі й ніхто не бачив, як за скринею сидів Вірменин із блискучими очима. Він стискав судорожно в руці свій затроєний штилет, котрий не знати як знову попав йому в руки.

Сагайдачний задержався довший час у пустому костелі. Козаки посідали на ступнях олтаря й курили люльки. Костел освічували смолоскипи. Сагайдачний оглядав його. Страшна руїна. Вікна повибивані, остали останки колишніх вітражів. Малюнки по стінах понищені дощем, що плив сюди дірою з криші. Порвані образи лежали в поломаних рамах по земли. Прикраси і різьби славної італійської роботи пооббивані. Престол поломаний, ковчег лежав розбитий подальше. В одній фігурі над престолом сторчало кілька стріл. От як бісурмени тут забавлялися! Від горіючих смолоскипів гуляли по стінах дивовижні образи...

Сагайдачний похитав головою над такою зневагою святого місця і вийшов. По дорозі питає його Іскра:

— Чи приходив до тебе, Петре, мій вістун за підмогою?

— Не приходив ніхто. Яж би був негаючись післав вам підмогу. Я дуже за вас потерпав...

— Не знати, що з ним сталося? Або заблукався, або пропав.

Та невдовзі про це дізналися. Козак лежав неживий у тісній вулиці. Його напали зненацька, бо рани від ножів були із заду. Та на тому ще не кінець. Сердегу ще обезобразили: підрізали горло, викололи очі та обрізали ніс і вуха.

— Це вже зовсім не по лицарськи, — каже Сагайдачний — заберіть, хлопці! Його треба по козацьки поховати.

— Такий то орієнтальний звичай, — пояснював Іскра — щоби вбитого ворога ще й покалічити.

— А наш такий звичай, — каже Сагайдачний, — що город треба до тла спалити, а замок зруйнувати. Від цього зачнемо. Підклади, Марку, одну-другу бочку пороху під замок з горіючими лютнами. Та перш за все хай трублять у замку збір, щоб усі повиходили. Можна його й підпалити. Так само підпалити город на всіх сторонах, буде нам ясно.

Запалав замок, загоріли в городі доми. Стало ясно мов у день. А на збірному місці лежали цілі купи награбленого добра. Усе те Сагайдачний казав виносити на байдаки.

Козаки відпочивали. Почислили освободжених невольників. Тих було 12 тисяч голов, чоловіків, жінок та дітий. Усіх їх мали розвозити далі мов товарину по невольничих базарах. Вони тепер у всьому помагали козакам. Хто на те вдався, брав у руки зброю. Армія Сагайдачного через те побільшала.

— Тепер зробимо так — каже Сагайдачний до Іскри. — Бери ти, Іване, твоїх людей і вертайся з добичею морем. Я тут мушу ще часок остатися, треба впорядкувати військо, поправити, що попсувалося, і перебратися знову через Крим. На це треба кілька днів часу. Та я тут безпечний, ти поспішай, бо можуть надплисти з Сінопи та Трапезунту турецькі галери й заступити тобі дорогу. А з навантаженими добичею суднами не легко оборонятися! — Прощай, друже, дай Боже щасливо на Січи побачитися... Та ще слухай: Ти певно будеш швидше дома, чим я. Так знай, що мене орда на дорозі задержала. Тоді не гаючись збери всю нашу силу і поспішай через Перекіп нам на підмогу. З нами може трапитись дещо негоже.

— Я попливу прямо в лиман і виминати-му всякої стрічи з ворогом.

Розпрощалися. Від пристані гомоніла козацька пісня, а Кафа горіла, мов те огненне море...

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 259, буде мати квартальний мітінг дня 4-го квітня, о першій годині пополудни в парафіяльній гали, 4950 So. Paulina St., Chicago. На сім мітінгу буде уряд і контрольна комісія здавати звіт каси за послідних три місяці і буде богато инших справ до полагодження, отже проситься усіх членів висше згаданого братства, щоб були всі як один на мітінг. Неявившийся член на сей мітінг платить кару $1.00, а урядник $2.00. — Олекса Олешко, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Подається до відома членам Тов. „Запорожська Січ", від. 206, що квартальний мітінг відбудеться в неділю, 4-го квітня, о годині 2-ій пополудни в церковній гали. Проситься всіх членів прибути, бо є много справ до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої довги та поплатити належні вкладки; коли не сповнять своїх обовязків супроти товариства, то можуть бути наражені на неприємности, які краще завчасу оминути. — Я. Шаравара, предс.; И. Кава, кас.; М. Рибак, секр. 73-74

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 349, повідомляє всіх членів, що місячний мітінг відбудеться 4. квітня в Михайла Семенюка, о годині 2-ій пополудни. Проситься всіх членів прибути точно на означений час і щоби привели нових членів, котрих будеться принимати після статута до У. Н. Союза без вступного. Також прошу С. Збаражського, щоби вирівнав свій довг, бо в противнім разі буде суспендований. — П. Коблянський, секретар.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка від. 241, повідомляє членів місцевих і позамісцевих, що мітінг квартальний відбудеся в неділю, дня 4. квітня, точно о годині 12-ій в полудне, в гали церковній. Обовязком кождого члена явитися на сей мітінг. Проситься членів, щоби привели хоч по одному новому членови на мітінг; будесь принимати до Товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Немарнуйте часу, вступайте в ряди запомогової організації. — Н. Богданович, предс.; М. Камфонік, кас.; Н. Лотиївський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Свобода", від. 194, повідомляє, що чвертьрічний мітінг товариства відбудесь о 7.30 вечером в суботу, дня 3. квітня, в гали Касіно, 358 В. 44-та ул. Проситься прибути на означений час, бо маємо важні справи до полагодження на квартальнім мітінгу. Просимо привести знакомих і вписати в члени Тов. і У. Н. Союза. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Саверин Шимків, предс.; Іван Витяк, секр.

БІНІҐЕМТОН, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 21, повідомляє всіх членів, що мітінг відбудеться дня 4. квітня о годині 2-ій пополудни, в гали У. Н. Дому, 43 Дандз Евню. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Будеться прочитувати поправку статута і другі справи. Неявившийся член підлягає карі 1.00. — Михайло Гулячок, предс.; Іван Мартинів, заст. секр.

НІЯГАРА ФОЛС, Н. Й. Бр. Покрови Пр. Богородиці, від. 351, повідомляє всіх своїх членів, що мітінг квартальний відбудеться дня 4. квітня, в неділю, на гали парафіяльній при Ферієвню, точно о 2-ій год. попол. Кождий член повинен явитися на мітінгу. Неявившийся член на сім мітінгу най принесе зі собою на мітінг в маю 25 цит. кари. — Д. Кісіль, предс.; Т. Удуд кас.; Г. Мартинишин, секр.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька минут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

ПОЛЬСЬКІ ОФІЦИРИ Й УКРАЇНСЬКИЙ ФОРТЕПЯН.

Вже четвертий рік ведеться в тернопільському окружному суді цивільний процес тов. „Українська Бесіда" і „Тернопільський Боян" в Тернополі проти Офіцирського Клюбу тернопільського ґарнізону до ч. спр. Сд. Ів 34/23 в справі видачі фортепяну. Історія цього фортепяну нашому громадянству відома з кількох статейок в „Ділі" та з факту, що з приводу цього фортепяну польське військове міністерство на домагання пізваного Клюбу запізвало перед карним судом у Варшаві всіх послів Українського Соймового Клюбу, які підписали інтерпеляцію в справі насильного забрання фортепяну польським військом, яка то карна справа ще досі не покінчена, бо поки що сойм наших послів не видав варшавському судові. Вироком окружного суду в Тернополі з 9. вересня 1925 суд дав місце жаданню позву, а на внесену Клюбом апеляцію апеляційний суд у Львові зніс цей вирок ухвалою з 16. листопада 1925 до ч. Вс. II. 618/25, добачуючи недокладности в переведенні розправи в цьому, що суд не устійнив, коли, в який спосіб і за чиї гроші набули позиваючі товариства спільний фортепян. Пригадуємо, що польські війска після заняття Тернополя в 1919 р. вислали більший військовий відділ до хати покійного радника Івана Перуна, де тоді знаходився фортепян позиваючих товариств і, не полишивши ніякої посвідки, забрали згаданий фортепян до Офіцирського Клюбу, не зважаючи на спротив. Цей фортепян і досі там знаходиться, а офіцири не хотять його добровільно віддати.

Відповідно до ухвали апеляційного суду окружний суд в Тернополі перевів доказ з переслухання свідків проф. Омеляна Терлецького зі Львова, колишнього довголітнього дирігента „Тернопільського Бояна". Оглянувши на місці спірний фортепян, під присягою ствердив він його ідентичність. Крім того ту ідентичність ствердили також під присягою свідки проф. Василь Безкоровайний, дирігент „Бояна" від 1912 р. по нинішний день і радник Ів. Топольницький, довголітній голова „Бояна" і „Бесіди". Пізваний Клюб боронився тим, що спірний фортепян правильно і законно зареквіровано для військових цілей і що він супроти цього є власністю держа,гкр-нонезноерТи татдиридг жавного скарбу, а на кожний випадок жадав пізваний Клюб від позиваючих товариств заплати відкодування в сумі 1,400.000 мп., виданих Клюбом в 1921 і 1922 рр. на направу фортепяну.

Цими днями доручено правному заступникові позиваючих товариств адвокатові д-рові Степанові Баранові в Тернополі вирок окружного суду в Тернополі з 11. лютого 1925, котрим суд дає поновно місце жаданню позву, засуджує пізваний Клюб на видачу фортепяну барви темно оріхової фірми Прокш і на заплату позиваючим товариствам коштів спору в квоті 613 зол.

В мотивах вироку піднесено, що позиваючі товариства доказали власність спірного фортепяну зізнаннями заприсяженого свідка проф. Терлецького, котрий сам разом з пок. надрадником Мидловським в 1900 р. набув сей фортепян за суму 900 кор., з чого 400 кор. заплатила „Бесіда", а 500 кор. „Боян" і ствердив ідентичність спірного фортепяну з тим, який він сам набув в 1900 р.; цю ідентичність ствердили також під присягою проф. Безкоровайний і радник Топольницький, яко свідки та д-р Степан Чумак слуханий яко сторона. Суд устійнив також на основі письма староства в Тернополі з 8. лютого 1926. ч. 4464/26, що староство реквізиції спірного фортепяну не заряджувало, ані ніколи не було повідомлене військовими властями про цю реквізицію. На цій основі виконуючий окружний суд прийняв за устійнене, що власниками спірного фортепяну є виключно позиваючі товариства і що позиваючий Клюб прийшов в посідання фортепяну у злій вірі і в безправний спосіб, поминувши постанови реквізиційного закону з 17. травня 1919 року. В. з. ч. 32 і що яко посідач у злій вірі не має права дальше задержувати спірний фортепян, ані жадати звороту виложених видатків на направу фортепяну.

Иншими словами, окружний суд у вироці устійнив, що польський Офіцирський Клюб в Тернополі дорогою насильства, колідуючого з карним законом, прийшов в посідання спірного фортепяну. Зазначуємо, що хоч переведено всі докази, які жертвували обі сторони і що ясно доказано безправність посідання Офіцирським Клюбом спірного фортепяну, цей Клюб дальше добровільно не хоче його видати і для проволічення справи має внести нову апеляцію. Ясно, що позиваючі товариства будуть, здається, змушені цілу справу ще раз висвітлити шляхом соймової інтерпеляції, а крім цього в разі потреби віднестися з жалобою до Ради Ліги Націй, де вияснится докладно, як поступається з майном українських культурних товариств, а сумніваємося, чи це вийде на славу Польщі.

(„Діло").